

СИРАК

Сиракот е култура за повеќе намени . Зрното се користи за исхрана на човекот и добитокот или како индустриска сировина, а остатоците од стеблото за исхрана на добитокот, како индустриска сировина или како енергетски извор.

Зрното од сиракот има повисока хранлива вредност од многу други фуражни култури, заради повисоката содржина на сварливи белковини и повисока вредност на скробот.

Зелената маса служи за исхрана на добитокот во свежа состојба, за подготвување на силажа или за производство на сено. Во зелените делови на растението се наоѓа цијановодород кој е отровен за животните, но набрзо после косењето тој се претвора во неотрвна материја. Затоа пресно косениот сирак не треба да се употребува за исхрана на добитокот, а подоцна дневниот оброк не смее да надмине 35 кг по грло крупен добиток.

Према начинот на искористување сиракот се дели на: сирак за зрно (за производство на зрно), технички сирак (за производство на метли и други производи), добиточен (шеќерни) сирак (за производство на зелена маса, силажа а и сено во сушни подрачја), и подвидот суданска трева која се користи за исхрана на добитокот со косење и напасување.

Сирак за зрно

Технички сирак(метлар)

Сирак за зелена маса и силажа

Суданска трева

Сиракот е култура со изразена отпорност на суша, благодарение на коренот и карактеристиките на лисјата. Во услови на наводнување дава високи приноси. Затоа сиракот покажува одлични резултати во услови на суво производство, како и при наводнување. Према почвата има помали барања во однос на пченката и успева на сите почвени типови од суви и песокливи, до тешки, па дури и на засолени почви. Оптималната киселост на почвата изнесува pH=6-7.

За високи приноси добри преткултури се: легуминозите, зелковите култури и житариците.

Основната обработка зависи од предкултурата. Основното орање треба да се изврши во есен на длабочина од 25-30 см, а заедно со орањето треба да се изврши и основното ѓубрење. Рано во пролет треба да се изврши дополнителната обработка, а пред сеидба треба да се создаде поволна структура за сеидба.

Најсигурно, најточно и најрационално ѓубрење се одредува ако се изврши агрохемиска анализа на почвата. За високи приноси на средно плодни почви ориентационите норми на основните хранива се движат: азот 100-160, фосфор 80-120 и калиум 100-160 кг/ха. Системот на ѓубрење не се разликува од онај кај пченката. Прихраната се врши со култивирањето и по косењето. Од прихраната до употребата (косење или напасување) треба да поминат 20 дена.

Сиракот може да се одгледува како главен посев (сеидба во мај), или како втора култура (сеидба средина или крај на јуни). Во зависност од ова мора да се одбере соодветен хибрид, имајќи го во предвид времето на зреење.

Сиракот се сее кога почвата ќе се загрее на температура од 12 до 15°C, односно 10-15 дена после почетокот на сеидбата на пченката. Се сее со житни, а поквалитетна сеидба се извршува со пневматски сеалки бидејќи семето се распоредува на саканото растојание и идеално се постигнува предвидената густина. Техничкиот сирак (метлар) и сиракот за зрно се сеат на растојание 50-60 см помеѓу редовите, 8-10 см во редот, така што густината на склопот се движи од 200.000 до 260.000 растенија/ха. Сиракот за производство на зелена маса се сее со склоп од 400.000 – 500.000 во потесни редови. Добиточен (шеќерни) сирак за производство на силажа се сее со склоп од околу 70.000 растенија/ха (70x20 см). Сиракот има релативно ситно семе и се сее на длабочина од 3-4 см, што зависи од типот и влажноста на почвата. Количината на семе зависи од густината на склопот и изнесува од 10 до 30 кг/ха.

Бидејќи сиракот се сее релативно плитко и често во отсуство на површинска влага, затоа во ваков случај е неопходно валање на површината со цел да се обезбеди потребната влажност за ртење на семето.

Сиракот многу бавно никне, а плевелите многу брзо се развиваат, потребно е благовремено нивно уништување со меѓуредова обработка (рачна или машинска), или пак со хербициди. Проблемот на борбата со плевелите во сиракот е многу сличен со оној на пченката. Инаку бројот на хербициди кои се користат во сиракот е помал во однос на пченката.

За правилен раст и развој на растенијата, од големозначење е правилна и навремена примена и на останатите мерки на нега: меѓуредово култивирање, прихранување, проредување (ако е потребно) и наводнување.

Сиракот за производство на зрно се жнее во полна зрелост. Рамномерно дозрева и не се осипува. Жетвата се врши со адаптиран житни комбајн. Зрното треба да се суши на 14% влага и се спрема како и зрното на другите житарици.

Метличките на техничкиот сирак (метлар) рачно се прибираат, додека останатата вегетативна маса со сило комбајн. Ожнеаните метлички се сушат на нива или обесени на летви и потоа се чистат од семето и се класираат за употреба.

Сиракот за зелена сточна храна и силажа се жнеат со силокомбајн во време пред метличење и во метличење (за силажа во време на преминот на зрното од млечна во восочна фаза).

М-р Цветан Јовановски